

STRATEGIA I TAKTYKA TERRORYSTÓW

Terroryzm jest jednym z największych problemów współczesnego świata. Aby móc skutecznie zwalczać to zagrożenie, niezbędne jest poznanie celów działalności terrorystycznej oraz środków stosowanych do ich osiągnięcia. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie strategii i taktyki terrorystów. Analiza tego zagadnienia ma na celu pomoc w zrozumieniu zjawiska terroryzmu, co z kolei jest warunkiem niezbędnym do skutecznego radzenia sobie z tym zagrożeniem.

Praca ta ma na celu przedstawienie zagadnienia strategii i taktyki terrorystów, w sposób redukcjonistyczny, sprowadzający zagadnienie działań terrorystycznych do pewnych, wspólnych dla całości zjawiska zagadnień.

Oczywiście, podstawowym problemem jest tu zdefiniowanie samego zjawiska terroryzmu.

Faktem jest, że do tej pory podjęto wiele prób zdefiniowania terroryzmu, a mimo to nie istnieje jedna, powszechnie uznawana definicja tego zjawiska. Faktem jest również, że można wskazać elementy wspólne dla większości tych definicji, i w oparciu o nie stworzyć jedną. Metodę tą zastosowali w r. 1988 Alex Schmid i Albert Jongman. Dokonali oni statystycznej analizy 109 definicji terroryzmu, i stwierdzili, że najczęściej występujące elementy to

- Przemoc/siła – 83,5%
- Polityczny (atrybut zjawiska) – 65%
- Strach – 51%
- Groźby – 47%
- Efekt psychologiczny – 41,5%
- Istnienie rozbieżności między celem a ofiarą – 37,5%

Strategia i taktyka terrorystów

- Działanie planowe, celowe, systematyczne, zorganizowane – 32%
- Metody walki, strategii, taktyki – 30, 5%¹

Problemem jest tu to, że są to cechy które można przypisać nie tylko terrorystom. Na przykład bombardowanie atomowe Japonii w 1945r wykazuje wszystkie te cechy, a terroryzmem nie było. Podobnie nie wszystkie ww. elementy da się przypisać wszystkim atakom terrorystycznym – na przykład zamachy 11.09 nie spełniają warunku rozbieżności między celem a ofiarą, podobnie nie występował element groźby. Bez zastrzeżeń można przyjąć, że terroryzm jest: związany z użyciem przemocy, polityczny, wiąże się ze strachem i efektem psychologicznym, jest działaniem planowym i jest metodą walki.

Opierając się na tych czterech cechach możemy bez trudu stwierdzić, co terroryzmem na pewno nie jest. Nie są nim więc działania nie związane z użyciem przemocy, niepolityczne, nie mające na celu osiągnięcia efektów psychologicznych, nie będące działaniami planowymi i celowymi (przemoc dla samej przemocy). W dalszym ciągu terroryzm mieści się w wachlarzu wielu zachowań i zjawisk: od dużej części działań wojennych (podejmowanych z myślą o efekcie psychologicznym) po takie zjawiska jak rewolucja czy rewolta. Aby zbliżyć się bardziej do definicji terroryzmu należy stwierdzić kto i przeciwko komu stosuje terroryzm.

Terroryzm jest powszechnie interpretowany jako broń słabych. Często zresztą sami terroryści wskazują na fakt, że nie mając innych - wg nich - środków, uciekają się do terroryzmu. Sami zresztą unikają nazywania się terrorystami, ale określają się jako bojownicy o wolność lub inną słuszną sprawę. To kto stosuje terroryzm jest jednym z podstawowych elementów, odróżniających go od innych form przemocy politycznej. Atrybutem terroryzmu jest stosowanie go przez grupy inne niż państwo, z reguły zakamuflowane (w sensie personaliów, miejsca pobytu itp. członków tej grupy). Jeżeli terroryzm stosuje państwo, jest to działalność tak prowadzona, aby nie była łączona z danym państwem i jego władzami (np. działania Izraela w stosunku do organizacji „Czarny Wrzesień” po zamachu w Monachium w 1972r.). Terrorystami nie byli więc na przykład alianccy lotnicy, którzy w 1945r zrównali z ziemią Drezno, czy też żołnierze niemieccy niszczący rok wcześniej Warszawę – te działania nie są terroryzmem ale zbrodniami wojennymi, gdyż dopuściły się ich

¹ Dane opublikowane w: Alex Schmid and Albert Jongman, „Political terrorism” SWIDOC, Amsterdam 1988, podaje za Bartosz Bolechów „Terroryzm w świecie podwubiegunowym” Adam Marszałek Toruń 2002

Strategia i taktyka terrorystów

formacje państwowe, otwarcie wykonujące polecenia swoich dowódców w czasie wojny.

Z drugiej strony mamy do czynienia z ofiarami. Terroryzm wyróżnia się tym, że ofiarami są osoby, których atakowanie jest - według prawa międzynarodowego - nielegalne. Oznacza to takie sytuacje jak:

- Rozmyślne atakowanie osób cywilnych (niewalczących)
- Branie zakładników, pozbawianie ich życia lub grożenie tym
- Atakowanie osób chronionych przez prawo międzynarodowe (np. dyplomaci)
- Atakowanie celów neutralnych/na terytorium neutralnym

Specyficzna sytuacja jest atakowanie personelu wojskowego. Departament Stanu USA określa jako terroryzm atakowanie również żołnierzy, w sytuacji gdy jest on nieuzbrojony lub poza służbą. Budzi to kontrowersje, gdyż w strefach konfliktów zbrojnych wojskowi również przebywają poza służbą. Więc czy np. atak na bazę USA w Iraku, w trakcie którego zginęli/zostali ranni żołnierze będący np. pacjentami szpitala polowego byłby aktem terrorystycznym? Nie. Należy uznać za terroryzm raczej ataki na personel wojskowy (nieistotne : uzbrojony/nieuzbrojony) poza strefą, w której toczą się działania zbrojne.

Poważne kontrowersje wynikają na tle rozróżnienia : partyzant czy terrorysta? Odpowiedź na to jest trudna, ale w tym przypadku decydujące jest kryterium celu jaki został zaatakowany. Zasadnicza różnica między partyzantem a terrorystą polega właśnie na tym, że partyzant przestrzega prawa międzynarodowego, w kwestii celów jakie są atakowane. Dlatego też proponuję wprowadzenie, na użytek niniejszej pracy, roboczej definicji terroryzmu. Według niej terroryzm jest *nielegalną działalnością, mającą na celu osiągnięcie określonych celów politycznych, poprzez użycie lub grożenie użyciem siły w sposób mający wywrzeć wpływ na opinię publiczną, krajową lub/i międzynarodową, a prowadzoną przez grupy niepaństwowe, lub też ukrywające swoje powiązania z państwem lub państwami.*

Teraz należy przejść do przedstawienia strategii terrorystów.

Pojecie strategii oznacza tą część sztuki wojennej, która określa cel i sposób prowadzenia działań wojennych. W odniesieniu do terrorystów strategia oznacza :

decyzję o rozpoczęciu lub nie walki zbrojnej, cel ostateczny terrorystów, sposób jego osiągnięcia oraz określenie aktualnych i potencjalnych wrogów i sojuszników.

Terroryzm jest bardzo zróżnicowanym zagadnieniem, jednak możliwe jest wskazanie cech wspólnych w strategii wszystkich grup terrorystycznych. Jak już wcześniej zostało wskazane, terroryzm jest formą przemocy politycznej, i jest w politologii zaliczany do tzw. niekonwencjonalnej partycypacji politycznej.

Niekonwencjonalna partycypacja polityczna może przybierać rozmaite formy, a wspólnym mianownikiem dla nich jest sięganie po inne niż przewidziane przez prawo sposoby wpływania na decyzje rządzących. Zatem, należy na wstępie ocenić jakie są powody po sięgnięcia po środki pozaprawne (przemoc) i dlaczego stosujący te środki stosuje te środki akurat w formie terroryzmu.

Sięgnięcie po środki pozaprawne może być skutkiem jednej, kilku lub wszystkich z poniższych trzech sytuacji:

- 1) Nieskuteczności środków legalnych (np. procedur demokratycznych) z punktu widzenia danej grupy.
- 2) Niemożliwości wykorzystania legalnych metod działania
- 3) Odrzucenia metod legalnych w ogóle (np. z powodu przyjętych założeń ideologicznych)

W przypadku grup terrorystycznych, zwykle mamy do czynienia z przypadkami 2) i 3) Sytuacja 1) występuje rzadziej i jest bardziej typowa dla innych form niekonwencjonalnej partycypacji politycznej (strajki, bojkot, bierny opór). Przypadek ten jednak często zachodzi jednocześnie z 2). Takie były na przykład korzenie terroryzmu palestyńskiego, molukańskiego czy baskijskiego. Czynnikiem czyniącymi środki legalne nieskutecznymi są z reguły :

- Skrajny program bądź ideologia danej grupy, uniemożliwiający pozyskanie odpowiednio dużej liczby zwolenników lub wyborców. (zwłaszcza w ustabilizowanym systemie demokratycznym)
- Niesprzyjający wpływ otoczenia (np. autorytarny bądź totalitarny system polityczny co utrudnia lub uniemożliwia swobodną ekspresję poglądów oraz artykulację interesów poszczególnych grup, co z kolei skutkuje radykalizacją tych grup).

Strategia i taktyka terrorystów

- Niezwracanie uwagi przez opinie publiczną na sprawę, o którą walczą terrorysty (użycie przemocy ma na celu zwrócenie na siebie uwagi),

Często mamy też do czynienia z sytuacją 3). Wówczas środki pozaprawne są odrzucane nie dlatego, że są one nieskuteczne lub niemożliwe do wykorzystania, ale dlatego że odrzuca się je wraz z systemem politycznym, który je stworzył. Jest to charakterystyczne dla grup motywowanych religijnie, różnego rodzaju sekt itp. (jak Aum). Ponadto, cele tych grup mogą być w ogóle irracjonalne, co tym bardziej powoduje, że legalne metody działania są dla nich niezbyt przydatne (choć np. Aum próbowała brać udział w wyborach parlamentarnych).

Oprócz czynników polityczno – ideologicznych mamy także do czynienia z czynnikami o charakterze operacyjnym. One decydują dlaczego użycie przemocy przybiera formę właśnie terroryzmu. Mamy tu do czynienia z takimi elementami jak :

- Siły własne terrorystów oraz potencjał ich zaplecza (politycznego, logistycznego itp.)
- Siły własne i potencjał zaplecza nieprzyjaciela
- Środowisko w jakim będzie stosowana przemoc (sytuacja społeczna, ekonomiczna, polityczna, a także warunki naturalne, położenie geograficzne obszaru działań itp.).

Terroryzm często jest opisywany jako „broń słabych”. Jest to stwierdzenie w dużej mierze prawdziwe. Grupy terrorystyczne są nieliczne. Zachodnioeuropejskie grupy skrajnej lewicy liczyły nie więcej niż kilkudziesięciu członków, na przykład te do dziś istniejące : hiszpańska GRAPO – „mniej niż dwudziestu”², grecka włoskie Antyimperialistyczne Komórki Terytorialne – około dwudziestu, jedynie siłę baskijskiej ETA ocenia się na „kilkuset” (ale może liczyć na większe poparcie niż poprzednie dwie). Do podanych liczb należy dodać krąg sympatyków i członków wspierających, liczący z reguły kilkakrotnie więcej osób. Inne organizacje są większe, na przykład Al-Kaida ma prawdopodobnie kilka tysięcy członków, ale ta organizacja działa na skalę ogólnoświatową. Jak więc widać, siły terrorystów są nieporównywalne z siłami jakimi dysponuje państwo lub całe ugrupowania państw. Ponadto terrorysty z reguły nie posiadają własnego terytorium (przynajmniej w początkowej fazie działań), co powoduje że nie mają do

² Te i dalsze informacje o liczebności grup terrorystycznych pochodzą z opracowania Departamentu Stanu „Patterns of Global Terrorism – 2003” załączniki B i C

Strategia i taktyka terrorystów

dyspozycji względnie bezpiecznego miejsca, w którym możliwe jest usytuowanie infrastruktury logistycznej, szkoleniowej, dowodzenia. Dlatego też stosowanie metod walki typowych dla regularnych sił zbrojnych jest niemożliwe. Jedynym wyjściem jest prowadzenie działań o charakterze nieregularnym, a więc podobnych do działań partyzanckich. Różnica między terroryzmem a działaniami partyzanckimi polega jednak na tym, że partyzant dąży do przejęcia kontroli, choćby przejściowej, nad określonym terytorium, i jest to wyraźne od początku rozpoczęcia działań partyzanckich. Terrorysta natomiast dąży do uzyskania kontroli nad jakimś obszarem dopiero w dalszym okresie swojej działalności. Podstawowym źródłem tej różnicy są warunki geograficzno społeczne rejonu działań. Działalność partyzancka wymaga istnienia trudnodostępnych obszarów, umożliwiających bytowanie oddziałów partyzanckich, utrudniających ich zwalczanie, a także zamieszkiwanych przez przychylną partyzantom ludność. Takimi obszarami są : rozległe kompleksy leśne, tereny górzyste lub podmokłe.

Brak takich obszarów oznacza konieczność stosowania innej strategii.

Ugrupowanie nieliczne, niedysponujące własnym terytorium, działające w imię skrajnej ideologii lub mało znanej sprawy, musi działać inaczej. Musi zaadoptować się do istniejących warunków, tworząc podziemne struktury bojowe, logistyczne, wywiadowcze i propagandowe. Inaczej niż partyzanci walczący o terytorium, terroryści walczą o rozgłos, dzięki któremu ich sprawa stanie się znana, pozyskają poparcie dla tej sprawy, uda im się osiągnąć jakiś cel dyktowany przez ich program polityczny.

W skali strategicznej, skutki tego są następujące :

- Prowadzenie działań przede wszystkim na obszarach zurbanizowanych, z powodu łatwości ukrywania się na tych terenach i obecności tam wielu atrakcyjnych dla terrorystów celów (ważne osoby, instytucje, duże zgromadzenia ludności).
- Tworzenie sieci konspiracyjnych, nierzadko bardzo rozległych, mających na celu wszechstronne wsparcie prowadzonych działań („bezpieczne lokale”, ukryte magazyny broni, kanały pozyskiwania broni, pieniędzy i informacji).

Strategia i taktyka terrorystów

- Rezygnacja z przestrzegania prawa międzynarodowego konfliktów zbrojnych, poprzez nieużywanie mundurów lub oznak rozpoznawczych. Oznacza to także rezygnację z ochrony prawnej przewidzianej przez prawo międzynarodowe.
- Używanie siły w sposób możliwie spektakularny, mający zwrócić uwagę opinii publicznej i wywołać pożądany przez terrorystów efekt.
- Nie przestrzeganie prawa międzynarodowego również w zakresie atakowanych celów (atrakcyjne dla terrorystów cele są często chronione przez prawo międzynarodowe).

Z przedstawionych wyżej skutków, warte głębszego omówienia są trzy aspekty : działalności terrorystycznej w miastach, tworzenia sieci konspiracyjnych, oraz celów, jakim służy użycie siły przez terrorystów.

Jak już zostało wspomniane wcześniej, prowadzenie działań w miastach ma liczne zalety. Przede wszystkim, miasto oznacza anonimowość, łatwość wtopienia się w tłum. Dzięki temu możliwa jest działalność terrorystów w środowisku obojętnym lub wrogim, co jest praktycznie niemożliwe na terenach wiejskich, gdzie lokalne społeczności są małe a każda działalność konspiracyjna jest w dłuższym przedziale czasu niemożliwa do ukrycia. Dlatego też zasada głoszona przez Ho Chi Minha , że „partyzant musi mieć gdzie pływać, czyli dysponować poparciem miejscowej ludności” jest prawdziwa w stosunku do wsi, ale w odniesieniu do miasta prawdziwa jest tylko jej pierwsza część. Możliwość swobodnego (niezwracającego uwagi otoczenia) przemieszczania się, komunikowania się, wynajmowania bądź kupowania nieruchomości, powoduje, że poparcie miejscowej ludności nie jest potrzebne do działania.

Kolejnym elementem są atrakcyjne cele które znajdują się w miastach. Miasta, zwłaszcza stołeczne to siedziby urzędów państwowych, dowództw sił wojska i policji, przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych itd. Miasta to także węzły komunikacyjne i ważne ośrodki gospodarcze, a także siedziby redakcji ważnych gazet i innych mediów, co ułatwia wykorzystywanie mediów do prezentowania własnej sprawy (wydarzenia w stolicy mają większą szansę na trafienie do mediów niż wydarzenia z prowincji). Miasto jako cel dla terrorystów jest atrakcyjne także dlatego, że znajduje się tam duża liczba ludności , a miejsca w których gromadzą się ludzie mogą być dla terrorystów szczególnie atrakcyjnym celem (w odróżnieniu od

Strategia i taktyka terrorystów

np. komendy policji, ludzie w centrum handlowym nie odpowiedzą ogniem na atak). Ponadto infrastruktura niezbędna do prawidłowego funkcjonowania organizmu miasta jest wrażliwa na atak (sieci energetyczne, wodociągowe, gazociągowe, środki transportu publicznego) który może przynieść duże efekty przy niskim stopniu ryzyka.

W krajach Trzeciego Świata działania w miastach mają jeszcze jedną zaletę. W związku z dużym nasileniem ruchów migracyjnych na kierunku z wsi do miast, populacja w miastach rośnie. Wzrost ten dotyczy przede wszystkim dzielnic biedy. Ponadto rośnie także udział ludzi młodych w populacji. Wraz z zerwaniem tradycyjnych więzi społecznych, otwiera to pole do działalności radykalnych organizacji, w tym także grup terrorystycznych.

Wobec przybierającego na sile podziału Północ – Południe, pojawia się jeszcze inny aspekt działań terrorystycznych w miastach. Jest nim przenoszenie konfliktów z Południa na Północ, właśnie do miast Północy. Wiąże się to z następującymi czynnikami :

- Państwa Północy są często stroną w konfliktach dotyczących Południa.
- Zamachy terrorystyczne w krajach Północy skutkują szerszym nagłośnieniem sprawy w imię której walczą terroryści.
- Globalne ruchy migracyjne mogą skutkować przenoszeniem konfliktów między społecznościami Południa do skupisk emigrantów na Północy.

Pierwszy czynnik jest widoczny na przykład w działaniach terrorystów islamskich, atakujących USA, które przez terrorystów uznane zostały za „wielkiego szatana”, który popiera Izrael i „walczy z Islamem”, a także w akcjach odwetowych prowadzonych przeciwko USA w końcu lat 1980 przez Japońską Armię Czerwoną (alias Antyimperialistyczne Brygady Międzynarodowe) na zlecenie Muammara Kadafiego.

Czynnik drugi był widoczny w ataku terrorystycznym w czasie Olimpiady w Monachium w 1972r. , a także w innych akcjach terrorystów palestyńskich na Zachodzie w latach 1968 – 1972.

Czynnik trzeci (wraz z drugim) był widoczny w ekspansji działalności kurdyjskiej organizacji PKK na terenie Niemiec, w oparciu o kurdyjskich emigrantów w RFN.

Strategia i taktyka terrorystów

Tworzenie sieci konspiracyjnych to kolejny element istotny w działaniach terrorystycznych. Sieci te niewiele różnią się od tych, jakie są tworzone w czasie działań wywiadowczych oraz specjalnych. Ich tworzenie ma na celu wszechstronne zabezpieczenie potrzeb grupy terrorystycznej aby zdołała ona przetrwać i skutecznie działać. Oznacza to :

- 1) Stworzenie struktur bojowych, zajmujących się bezpośrednio działaniami terrorystycznymi.
- 2) Stworzenie struktur logistycznych, pozwalających na skuteczne działanie elementom bojowym. Zajmują się one : pozyskiwaniem i przechowywaniem broni, amunicji, materiałów wybuchowych, i innych środków niezbędnych do walki. Zapewniają one także lokale konspiracyjne, pomoc medyczną i dopływ środków finansowych.
- 3) Zorganizowanie sieci wywiadowczych, pozwalających na zbieranie danych o przeciwniku i umożliwiających prowadzenie skutecznych działań. Ponadto niezbędne jest zabezpieczenie organizacji przed penetracją przez służby wywiadowcze.
- 4) Zorganizowanie struktur propagandowych, pozwalających na uzyskanie odpowiedniego oddźwięku medialnego prowadzonych działań.
- 5) Stworzenie struktur dowodzenia. Z reguły służą one jednocześnie kierowaniu walką zbrojną i wszystkimi wyżej wymienionymi strukturami, oraz są ośrodkiem kierowania politycznego całej grupy terrorystycznej.

Każda grupa terrorystyczna różni się od innych. W związku z tym, ich struktury wewnętrzne również różnią się między sobą. Zawsze jednak możliwe jest wskazanie wyżej wymienionych pięciu elementów jej struktury. W przypadku niemieckiej RAF, na przykład mamy do czynienia ze strukturą koncentryczną : wąska grupa czynnych terrorystów (tzw. „twardy rdzeń”) który wykonywał zadania z zakresów 1) i 5) (a częściowo także innych, zwłaszcza 3) i 4), „drugi krąg” aktywistów (zajmujących się logistyką) oraz „trzeci krąg” – czyli sympatyków. Włoskie Czerwone Brygady dzieliły się natomiast na „fronty” : „pracy masowej” (propagandowo – werbunkowy), „logistyczny” i „militarny” (bojowy).³

³ J.Tomasiewicz „Terroryzm XXI wieku” MMS „Komandos” nr 10/2001

Strategia i taktyka terrorystów

Nieco odmienna sytuacja panuje w grupach terrorystycznych zbudowanych w oparciu o luźne struktury (nazywane też strukturami „komórkowymi” lub też zasadą „leaderless resistance”). W tych grupach, organizacja nie ma charakteru hierarchicznego, ale „sieciowy”⁴. Mamy do czynienia z wieloma grupami, mniej lub bardziej licznymi (a nawet pojedynczymi osobami), które łączy wspólna ideologia, ale powiązania organizacyjne są luźne. Mniejsza jest rola dowództwa, które odpowiedzialne jest raczej za ogólną koncepcję strategiczną niż za planowanie i wspieranie konkretnych działań. Podział według poszczególnych zakresów działania następuje na szczeblu danej grupy (komórki). Przykładem właśnie takiej formy organizacji grupy terrorystycznej jest Al-Kaida.

Warto jeszcze nieco szerzej omówić problematykę działalności organizacji terrorystycznej na płaszczyźnie wywiadowczej oraz bojowej.

Na płaszczyźnie wywiadowczej, grupa terrorystyczna zainteresowana jest informacjami dotyczącymi :

- 1) Ogólnej sytuacji przeciwnika : sytuacja polityczna, ekonomiczna, społeczna państwa będącego celem terrorystów.
- 2) Poglądów, ocen, planów i zamierzeń władz dotyczących kwestii o którą walczą terroryści
- 3) Możliwych i potencjalnych celów dla terrorystów – osoby, instytucje, obiekty
- 4) Działań władz w stosunku do terrorystów – zwłaszcza prób infiltracji grupy przez policję.

Praktycznie wszystkie informacje dotyczące sytuacji ogólnej państwa – celu, są możliwe do pozyskania (w państwach demokratycznych) poprzez jawne źródła informacji (prasa, książki, media elektroniczne, Internet – tzw. „biały wywiad”). Podobnie jest z punktami 2) oraz 3) jednak część informacji dotyczących tych zagadnień może być niedostępna poprzez otwarte źródła. Niewiele danych dotyczących punktu 4) można uzyskać ze źródeł jawnych.

Pozyskiwanie informacji niejawnych przez grupy terrorystyczne może odbywać się przede wszystkim poprzez rozpoznanie osobowe (HUMINT). Nie wymaga ono dużych nakładów finansowych, ani zaawansowanego sprzętu. Rozpoznanie osobowe jest przeprowadzane w podobny sposób, jak w działaniach innych organizacji

⁴ O tzw. „wojnach sieciowych” : J.Arquilla, David Rotfeld „The advent of netwar” - plik .pdf dostępny na stronie www.rand.com.

Strategia i taktyka terrorystów

wywiadowczych. Ograniczone rozmiary tej pracy uniemożliwiają przedstawienie tego zagadnienia w sposób wyczerpujący, dlatego też odnotujemy podstawowe formy rozpoznania osobowego w działaniach terrorystów :

- a) prowadzenie obserwacji potencjalnych celów
- b) werbowanie agentów (zbierających informacje oraz pomocniczych)
- c) przenikanie członków organizacji terrorystycznych do interesujących ich miejsc (np. potencjalnych celów).
- d) prowadzenie działań kontrwywiadowczych (np. zabezpieczających przed obserwacją)

Rozpoznanie poprzez środki techniczne jest ograniczone przez możliwości terrorystów. Nie są oni w stanie rozwinąć np. rozpoznania satelitarnego czy radioelektronicznego na dużą skalę , dlatego też są oni zmuszeni do stosowania prostszych i łatwiej dostępnych (co nie znaczy, że mniej skutecznych). Metody te to m.in :

- a) umieszczanie urządzeń podsłuchowych w miejscach interesujących terrorystów (np. celu przyszłego ataku)
- b) podsłuchiwanie interesujących terrorystów środków łączności (np. łączności radiowej sił policyjnych)
- c) stosowanie włamań do systemów informatycznych (hacking) w celu pozyskania potrzebnych informacji.

Są to tylko niektóre z możliwych do zastosowania przez terrorystów metod zbierania informacji. Należy zakładać, że pomysłowość terrorystów w tym zakresie jest bardzo duża i będą oni zaskakiwać służby kontrwywiadowcze coraz to nowymi metodami pozyskiwania informacji.

Struktury bojowe, z powodów już wymienionych nie przypominają jednostek regularnych sił zbrojnych. Działanie na wrogim terytorium wymusza oparcie się na niewielkich, kilkuosobowych grupach. Zespoły te z reguły oddzielone są od siebie, tak aby pojedyncza wpadka nie doprowadziła do rozbitcia całej organizacji. Nawet jeżeli dana grupa terrorystyczna jest liczna i tworzy rozbudowane struktury bojowe, ich podstawą są właśnie małe elementy (np. PIRA opierała się na czteroosobowych tzw. Active Service Units). Zespoły większe liczebnie tworzone są tylko doraźnie, na czas konkretnego zamachu. Temat ten zostanie

Strategia i taktyka terrorystów

rozszerzony w dalszej części tej pracy, poświęconej taktyce terrorystów, natomiast odnośnie strategicznego aspektu działalności terrorystycznej, należy zaznaczyć, że działania te można potraktować jako formę działań specjalnych, prowadzonych w przypadku terrorystów zamiast konwencjonalnych działań wojennych lub partyzanckich. Możliwe są tu trzy powody dla których takie zastąpienie ma miejsce :

- 1) Niemożliwość zastosowania środków konwencjonalnych z powodu braku takich (ograniczone siły terrorystów) – przykładem są tu działania lewackich terrorystów w Europie Zachodniej w latach 1970. i 1980.
- 2) Nieskuteczność stosowanych środków konwencjonalnych – ta przyczyna legła u podstaw palestyńskiego terroryzmu w końcu lat 1960. – działania partyzantów palestyńskich przeciwko Izraelowi nie były w stanie wywrzeć takiego efektu , jaki wywarły działania terrorystyczne (Kluczową kwestią było tutaj nagłośnienie własnej sprawy)
- 3) Potrzeba ukrycia udziału danego podmiotu stosunków międzynarodowych w działaniach wymierzonych w inny podmiot – Jest to charakterystyczne dla terroryzmu sponsorowanego przez państwo próbujące wywrzeć presję na inne państwo. W tym przypadku terroryzm jest stosowany dlatego, że jest on bardziej efektywny (opłacalny) niż inne formy stosowania siły (zwłaszcza otwarty konflikt zbrojny).

Samo użycie siły przez terrorystów, jak zaznaczono wcześniej ma na celu wywarcie wpływu na opinię publiczną. Opinia publiczna , z kolei ma wywrzeć wpływ na rząd, w taki sposób aby spełnione zostały postulaty terrorystów. Jest to najbardziej prawdopodobne w krajach demokratycznych, a prawie niemożliwe w państwach totalitarnych, dlatego problem terroryzmu dotyka najbardziej właśnie demokracje. Wywarcie wpływu na opinię publiczną odbywa się w przynajmniej jeden z trzech sposobów : zwrócenia uwagi, nakręcenia spirali przemocy i wywołania wymiernych strat. (należy zauważyć, że w strategii wielu grup terrorystycznych mamy do czynienia z łąčeniem elementów wyżej wymienionych strategii).

Strategia i taktyka terrorystów

Zwrócenie uwagi jest jedną z typowych strategii terrorystycznych. Strategię tę przedstawił Bruce Hoffman, w pracy „Oblicza terroryzmu”⁵. Strategia ta sprowadza się do pięciu etapów działalności terrorystycznej :

1. uwagi (zwrócenia jej na siebie i swoją sprawę),
2. uznania istnienia (sprawy w imię której walczą terroryści)
3. uznania praw (terrorystów do reprezentacji danej sprawy)
4. pełnomocnictwa („Uzbrojeni w uznanie swoich braw terroryści szukają pełnomocnictw, które pozwolą im na zmiany w rządzie lub/i społeczeństwie, należące do programu ich walki”⁶) i
5. rządzenia

Tymi organizacjami, która najlepiej wpisują się w powyższy model są organizacje palestyńskie. W ciągu zaledwie kilku lat od rozpoczęcia spektakularnych ataków terrorystycznych (po Wojnie Sześciodniowej), sprawa palestyńska stała się powszechnie znana, a OWP uzyskała status obserwatora przy ONZ⁷. Z kolei w latach 1990. OWP objęła władzę na terenach Autonomii Palestyńskiej. Podobny schemat cechował (mniej udane) działania terrorystów molukańskich i ormiańskich, a także wielu innych grup terrorystycznych. Współcześnie jest on widoczny w działaniach terrorystów czeczeńskich. Nietrudno zauważyć, że jest to – przynajmniej częściowo – strategia kooperacyjna. Zakłada ona, że opinia publiczna, przynajmniej częściowo poprze terrorystów, uznając ich sprawę za słuszną (a nie pod wpływem samej przemocy).

Kolejnym elementem strategii terrorystów jest „nakręcanie spirali przemocy”. Działania te mają na celu obniżenie poparcia społeczeństwa dla władz, a zwiększenie dla terrorystów. Założenie terrorystów opiera się na trójfazowym procesie : akcja – represja – reakcja. Akcja w tym procesie to atak terrorystyczny. Represja to działania władz. W założeniu terrorystów, represyjne działania władz uderzą nie tylko w samych terrorystów, ale w grupy z nimi identyfikowane (określona grupę etniczną, klasową, lub też całe społeczeństwo). W tym momencie terroryści ponownie wchodzi do akcji, kierując dotkniętą represjami społeczność w stronę buntu wobec władzy. Efektem takich działań ma być pozyskanie przez terrorystów szerokiego poparcia , i

⁵ B.Hoffman, „Oblicza terroryzmu” wyd. Bertelsmann Media , Warszawa 2001, s. 175

⁶ Ibidem

⁷ Należy przy tym pamiętać, że Palestyńczycy byli wspierani – zarówno politycznie jak i militarnie (szkolenia, dostawy broni) przez kraje arabskie, a także przez ZSRR i inne kraje bloku wschodniego, w tym Polskę

Strategia i taktyka terrorystów

alienacja władzy. Finałem tego ma być obalenie rządu przez niezadowolone masy, kierowane przez terrorystów. Taki schemat działania przyjęła baskijska ETA, oraz lewackie grupy terrorystyczne w Europie Zachodniej.

W skali globalnej, schemat ten próbowała (próbuje?) wcielić w życie Al-Kaida, dokonując zamachu 11 Września. Terrorysty spodziewali się, że zamach ten spowoduje „niewiernych” ma tyle, że doprowadzi to do wybuchu wielkiej wojny Zachodu z Islamem. Prognozy te, jak się okazało, nie sprawdziły się.

Powodowanie wymiernych strat jest rzadziej spotykana strategią terrorystów. Z reguły cele terrorystów są nimi dlatego, że są to cele symboliczne, które zapewniają uzyskanie odpowiedniego rozgłosu. Zadanie przeciwnikowi konkretnych strat (np. w potencjale przemysłowym) jest bardziej charakterystyczne dla działań sabotażowych, czy dywersyjnych. Są jednak grupy terrorystyczne, nastawione właśnie na tego typu działania. Są to grupy religijne. Ich strategia, wynikająca z ideologii, zakłada dążenie do fizycznej eliminacji „niewiernych” (często określanych jako „psy”, „dzieci szatana” itp. Celem ostatecznym jest z reguły – po wytępieniu „niewiernych” – dojście do władzy danej grupy religijnej a także spełnienie się przepowiedni religijnych (przyjście mesjasza, odrodzenie ludzkości itp.). Charakterystyczne jest dla nich także to, że nie są chętne do prowadzenia negocjacji – chyba, że może to przynieść korzyści taktyczne (bo ich ostateczny cel religijny nie może być przedmiotem przetargów), a opinię publiczną (poza własnymi zwolennikami) traktują instrumentalnie. Z tych powodów, ataki takich grup są znacznie bardziej krwawe, i bardzo często wymierzone w mniej lub bardziej przypadkowe osoby (choć samo miejsce i czas ataku przypadkowe z reguły nie jest). Tak na przykład zachowują się islamscy fundamentaliści, podobne tendencje widoczne były także wśród skrajnych ugrupowań prawicowych w USA.

Poza wyżej wymienionymi celami stosowania przemocy, służącymi osiągnięciu zasadniczego celu terrorystów, przemoc stosowana jest także w celach pobocznych. Podstawowym jest przetrwanie samej grupy terrorystycznej, i jej zdolność do działania. W związku z tym, grupy terrorystyczne muszą stosować przemoc w takich sytuacjach jak : likwidowanie odstępców (zwłaszcza informatorów policyjnych), pozyskiwanie środków do działania (napady na banki, porwania dla okupu). Docieramy tutaj do kolejnego zagadnienia, jakim jest taktyka terrorystów.

Strategia i taktyka terrorystów

Pod tym pojęciem kryją się cechy określające cel i sposób prowadzenia działań terrorystycznych w ramach przyjętej wcześniej strategii. Szczególnie dotyczy to sposobu w jaki dokonywane są zamachy terrorystyczne co jest z kolei determinowane przez cele, jakie mają być osiągnięte poprzez dokonywanie tych zamachów. Podobnie jak w przypadku strategii, tak w taktyce terrorystów można wskazać pewne wspólne dla całości zjawiska terroryzmu elementy.

Sam zamach terrorystyczny może być uznany za formę operacji specjalnej. Warto tu przywołać amerykańską definicję wojskowej operacji specjalnej, w myśl której operacje specjalne są to: „operacje prowadzone przez specjalnie zorganizowane, wyszkolone i wyposażone siły wojskowe lub paramilitarne, w celu osiągnięcia celów militarnych, politycznych, gospodarczych lub psychologicznych przy użyciu niekonwencjonalnych środków militarnych we wrogich, nieprzyjaznych lub delikatnych (wrażliwych) politycznie regionach. Operacje te są prowadzone w okresie pokoju, konfliktu i wojny, samodzielnie lub we współpracy z siłami konwencjonalnymi.”⁸ Jak zostało wykazane wcześniej, siły terrorystów i ich struktury organizacyjne są inne od spotykanych w regularnych siłach zbrojnych. Również cele działań terrorystycznych są zawsze polityczne, a działania te prowadzone są we wrogim środowisku. Od wojskowych operacji specjalnych terroryzm odróżnia jednak to, że działania te nie mogą być prowadzone przy współpracy sił konwencjonalnych, a także to, że terroryzm łamie zasady międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych. Jednak zasady rządzące wojskowymi operacjami specjalnymi, oraz działaniami terrorystycznymi są praktycznie identyczne. Są to: niekonwencjonalność działań, zaskoczenie, uzależnienie od danych rozpoznawczych, dominująca rola czynnika ludzkiego.

Działania terrorystyczne są niekonwencjonalne z kilku powodów. Po pierwsze, co już zostało wskazane, są one prowadzone w sposób całkowicie odmienny niż działania regularnych sił zbrojnych czy nawet sił partyzanckich. W skutek tego, nie podlegają one wielu regułom na których opierają się działania tych sił. Przede wszystkim całkowicie zmienia się charakter prowadzonych walk. O ile w regularnej bitwie łatwiej się bronić, niż atakować, to w zamachu terrorystycznym element obrony prawie nie istnieje. Zbyt duża jest bowiem dysproporcja pomiędzy siłami

⁸ cytata za : H.Królikowski, „Próba definicji” MMS Komandos nr 10/2002

Strategia i taktyka terrorystów

terrorystów a nieprzyjaciela. Z powodu tej dysproporcji, terroryści podejmują walkę tylko na warunkach narzuconych przez siebie, w korzystnej dla nich sytuacji. Każda inna sytuacja oznacza porażkę terrorystów.

Z czynnikiem tym wiąże się następny – zaskoczenie. W działaniach terrorystycznych zaskoczenie może zachodzić w różnych formach. Może być to zaskoczenie przeciwnika nieznaną wcześniej metodą zamachu (np. samobójcze zamachy Hezbollahu w Libanie, wykorzystanie porwanych samolotów jako bomb 11.09.2001), może być to zaskoczenie niespodziewanym miejscem lub czasem ataku (np. zamachy Al-Kaidy w Kenii i Tanzanii w 1998r.). Zaskoczenie może wreszcie wystąpić w formie mylenia przeciwnika, dla uśpienia jego czujności (tak było np. w 2000r w czasie zamachu na USS „Cole” w Adenie). Zaskoczenie umożliwia terrorystom osiągnięcie celu, nawet gdy nieprzyjaciel jest przygotowany na atak (tak było w czasie zamachu na USS „Cole” – okręt był przygotowany na atak, ale zamachowcy użyli portowej łodzi roboczej by uśpić czujność załogi).

Kolejnym czynnikiem istotnym w działaniach terrorystów jest znajomość nieprzyjaciela. Dokonanie skutecznego ataku terrorystycznego bez dobrego rozpoznania jest niemożliwe. Rozpoznanie jest także warunkiem uzyskania zaskoczenia. Informacje te dotyczą zarówno celu ataku, jego otoczenia, jak i reakcji sił nieprzyjaciela na zamach (np. czas przybycia sił policyjnych na miejsce ataku, itp.). Dla przykładu, terroryści którzy dokonali zamachu na teatr na Dubrowce, kilkakrotnie przychodzili na spektakle które odbywały się w tym teatrze. Brak danych rozpoznawczych oznacza niezdolność do skutecznego działania.

Czynnik ludzki jest jednym z najważniejszych czynników warunkujących skuteczność ataku terrorystycznego. Należy podkreślić, że odmiennie niż u żołnierzy sił specjalnych, w przypadku terrorystów główną rolę odgrywa fanatyzm wynikający z ideologii. Gotowość do nierzadko bezwarunkowego, poświęcenia swojego życia dla jakiejś sprawy skutkuje możliwością przeprowadzania ataków o wysokim stopniu skuteczności. Mając do dyspozycji ludzi nie dbających o własne życie, można pominąć w planowaniu takie elementy jak np. ewakuacja grupy po wykonaniu zadania. Determinacja i fanatyzm terrorystów mogą także uzupełniać braki w ich wyszkoleniu i wyposażeniu. Jednak im lepiej wyszkolona jest grupa terrorystyczna ,

tym skuteczniejsze mogą być jej działania. Ma to istotne konsekwencje dla zwalczania zagrożenia terrorystycznego.

Sam przebieg zamachu terrorystycznego może zostać przedstawiony jako sekwencja następujących po sobie elementów. Są to : określenie celu taktycznego, określenie możliwych celów, rozpoznanie, przygotowanie, przeprowadzenie i ewakuacja.

Cel taktyczny zamachu wiąże się z dwoma czynnikami. Pierwszym jest cel strategiczny danej grupy terrorystycznej. Drugim jest aktualna sytuacja polityczna, zarówno wewnątrz samej grupy, wewnątrz państwa – celu oraz sytuacja międzynarodowa. Obydwa te czynniki mogą w różnym stopniu wpływać na cel konkretnego zamachu. Na przykład w zamachu 11 Września dominujący był czynnik strategiczny (chęć wywołania wojny Zachodu z Islamem), a czynnik taktyczny (zadanie wymiernych strat ludzkich i materialnych) był drugorzędny⁹. Z kolei czynnik taktyczny był wyraźnie widoczny np. w zamachu włoskich Czerwonych Brygad na generała karabinierów Enrico Galvaligiego 29 grudnia 1980r (był to odwet terrorystów za stłumienie dzień wcześniej przez siły policyjne buntu w więzieniu Trani, inspirowanego przez osadzonych tam terrorystów)¹⁰. Cel taktyczny będzie determinował kształt dalszych działań terrorystów. Będą one limitowane także przez możliwości terrorystów. Niewielka grupa będzie prowadziła działania niewymagające dużej liczby uczestników, takie jak zamachy bombowe. Organizacja liczniejsza będzie mogła sobie pozwolić na działanie z większym rozmachem (np. branie zakładników). W tym momencie następuje wyodrębnienie możliwych do zaatakowania celów. Ze zbioru atrakcyjnych dla terrorystów celów ataku, wyodrębniane są te, których zaatakowanie jest aktualnie możliwe. Następną fazą jest rozpoznanie wybranego celu (obiektu lub osoby) bądź celów, w celu ustalenia jaka forma ataku będzie najskuteczniejsza. W oparciu o zebrane informacje, przygotowany jest atak. W tej fazie przygotowany jest plan działania, a także gromadzone są środki mające służyć do jego przeprowadzenia (pojazdy, fałszywe dokumenty, broń itp.). Jeżeli istnieje taka możliwość, przeprowadzane są ćwiczenia, zarówno poszczególnych elementów ataku, jak i całości. Kolejną fazą jest przeprowadzenie zamachu. Forma

⁹Na jednym z nagrań wyemitowanych przez telewizję Al-Jazeera, Osama ben-Laden stwierdził, że skutki ataku były znacznie większe niż się spodziewał.

¹⁰ Operacja ta, będąca dużym sukcesem włoskich sił policyjnych jest szerzej opisana w artykule A.Raguszewskiego „Niespodziewana riposta” MMS Komandos nr 6/2000

Strategia i taktyka terrorystów

zamachu może być różna, w zależności od celu. Podstawowe formy zamachów to : zamachy bombowe, zamachy z użyciem broni palnej, oraz branie zakładników.

Zamachy bombowe są jednymi z najczęściej stosowanych form zamachu terrorystycznego. Na przykład w latach 1980. zamachy bombowe stanowiły 67% wszystkich zamachów¹¹. Decydują o tym : łatwość podłożenia ładunków wybuchowych, względna łatwość ich pozyskania oraz możliwość spowodowania dużych strat. Ponadto zamachowcy nie muszą w momencie zamachu przebywać w pobliżu miejsca ataku. Wachlarz zamachów bombowych jest niezwykle szeroki : od niewielkich bomb (a nawet samych atrap bomb) mających jedynie zastraszyć lub zabić pojedynczą osobę, po duże ładunki wybuchowe, mające spowodować duże straty w ludziach. Możliwe jest także wykorzystanie w roli bomb cywilnych obiektów, takich jak cysterny z ładunkami łatwopalnymi, zbiornikowce czy samoloty pasażerskie z pełnymi zbiornikami. Ponadto możliwe są różnorodne sposoby ich umieszczania w miejscu zamachu (podkładane, umieszczane w pojazdach, przesyłane pocztą a także wrzucane na obszar celu). Różnorodne mogą być także ich sposoby detonowania (zapalniki czasowe, lontowe, radiowe i inne), przy czym możliwe jest łączenie kilku sposobów detonacji, dla zwiększenia prawdopodobieństwa detonacji i uniknięcia rozbrojenia przez pirotechników. Użycie bomb (często określanych w terminologii anglojęzycznej jako *Improvised explosive devices* (IED – improwizowane urządzenia wybuchowe) zależy tylko od umiejętności i pomysłowości samych terrorystów.

Zamachy z użyciem broni palnej to kolejna szeroka i różnorodna dziedzina aktywności terrorystycznej. Również tu mamy do czynienia z różnymi metodami użycia broni palnej. Najczęściej broń palna służy do ataków na ograniczoną skalę, co jest spowodowane tym, że wymuszona jest obecność zamachowca na miejscu zamachu (co z kolei wymusza szybką ewakuację), możliwością precyzyjnego strzelania (zatem można zabić konkretną osobę, unikając innych ofiar) oraz mniejszą efektywnością niż zamach bombowy (bomba może zabić więcej osób niż człowiek z karabinem maszynowym w tym samym czasie, dlatego do spowodowania dużej liczby ofiar terroryści chętniej używają bomb). Zdarzały się jednak przypadki dokonania zamachów w których użyto broni palnej i spowodowano wiele ofiar. Na przykład Japońska Armia Czerwona na lotnisku Lod w Izraelu dokonała zamachu w

¹¹ US Army Field Manual 7-98 Chapter 3

rezultacie którego było 26 zabitych, 80 rannych – użyto broni maszynowej i granatów. Broń palna wymaga jednak pewnego obycia z nią i regularnego odświeżania umiejętności. Ponadto jest ona trudna do skrytego przenoszenia. Dlatego też terroryści używają głównie broni krótkiej (pistolety i rewolwery) oraz małych pistoletów maszynowych (jak np. czeski Skorpion vz.61 czy polski pistolet maszynowy wz.63 RAK), ewentualnie karabinków szturmowych (jak np. rosyjski AK-74U czy amerykański Colt Commando). Pistolety maszynowe (zwłaszcza proste konstrukcje z zamkiem swobodnym) są ponadto łatwe do produkcji w warunkach konspiracyjnych, oczywiście jeśli terroryści posiadają odpowiednią do tego celu wiedzę. Możliwe jest także używanie innych rodzajów broni, jak karabiny szturmowe czy maszynowe, ale są one trudne do skrytego transportu. Jeżeli jednak terroryści mogą ich użyć, broń taka znacznie zwiększa ich siłę ognia (tak było np. w Biesłanie lub na Dubrowce). Interesujący jest problem użycia snajperów w działaniach terrorystycznych. Z jednej strony zamachowiec pozostaje dość daleko – nawet do 600-800 m od celu, przez co wykonawca zamachu jest bezpieczniejszy niż w innych sytuacjach, możliwe jest „ominięcie” ochrony osobistej (ochronę przeciwsnajperską stosuje się rzadko i tylko wobec najważniejszych osób). Z drugiej strony, snajperstwa nie da się nauczyć z książek, ani wytrenować na komputerze, tak więc terrorysta – snajper musi przejść odpowiednie przeszkolenie i podtrzymywać swoje umiejętności. Dlatego też znane przypadki snajperskich ataków terrorystycznych były dziełem przeszkolonych profesjonalistów¹².

Ataki z użyciem broni palnej można podzielić na zabójstwa, zasadzki oraz rajdy. Zabójstwo jest to sytuacja gdy pojedynczy terrorysta, lub niewielka grupa dokonuje zamachu na pojedynczą osobę lub grupę, w sposób zaskakujący i mający na celu fizyczną eliminację danej osoby. Zasadzka z kolei to atak na ruchomy cel (kolumnę wiozącą VIP-a, konwój z uwięzionymi terrorystami itp.), w celu zabicia ważnej osoby, jej porwania lub przejęcia transportowanych osób lub materiałów. Raid (lub napad) natomiast jest to atak na obiekt stały, prowadzony w podobnych celach jak zasadzka.

¹² Pierwszym przypadkiem jest znana sprawa snajpera z okolic Waszyngtonu – którym okazali się być snajper armii USA i wyszkolony przez niego pasierb. Drugim – zamach niemieckiej RAF na szefa niemieckiego Urzędu Powierniczego, Detleva Karstena, w 1991r. Snajper został prawdopodobnie wyszkolony przez służby wschodniemieckie.

Strategia i taktyka terrorystów

Sytuacje z zakładnikami natomiast należą do form terroryzmu maksymalizujących zainteresowanie mediów. Poprzez wzięcie zakładników możliwe jest nie tylko nagłaśnianie własnej sprawy, ale także uzyskiwanie bezpośrednich ustępstw władz (dostęp do mediów¹³, zwolnienie więźniów itd.). Możliwe są trzy typy sytuacji z zakładnikami : kidnaping – czyli porwanie pojedynczej osoby, najwyżej małej grupy osób, porywanie środków transportu (samoloty, autobusy, statki) oraz opanowywanie obiektów stałych. Każdy z tych sposobów ma swoje wady i zalety.

Kidnaping jest stosowany wobec ważnych osób, ale może być dokonywany w celu uzyskania okupu (szczególnie popularne w Kolumbii). Zdarza się, że próbuje się w ten sposób uzyskać efekty propagandowe, np. włoskie Czerwone Brygady wytaczały uprowadzonym „procesy proletariackie¹⁴”. Kidnaping jest jednak problematyczny dla małych grup – przetrzymywanie zakładnika jest trudne i wyczerpujące. Ponadto istnieje poważne ryzyko skutecznej akcji policji, zwłaszcza w momencie przekazywania okupu.

Porywanie środków transportu ma tę podstawową zaletę, że możliwe jest łatwe przemieszczenie się wraz z zakładnikami. W związku z tym, możliwe są takie posunięcia jak np. ucieczka do kraju gdzie terroryści nie będą ścigani (tak np. zrobili kaszmirscy separatyści, którzy porwali indyjski samolot w 2000r. – skierowali samolot do Afganistanu, gdzie zapewniono im schronienie). Porwania samolotów stały się od końca lat 1960. jedną z ulubionych metod działania terrorystów, dlatego też środki bezpieczeństwa na lotniskach, jak i niekiedy w samych samolotach (zwłaszcza izraelskich) zostały znacznie zaostrzone. Powoduje to, że porwania samolotów zdarzają się obecnie dość rzadko. Wyjątkami były porwania samolotów 11 Września, ale celem porywaczy było użycie samolotów w charakterze bomb, a nie użycie zakładników do wymuszenia ustępstw. Oprócz samolotów, terroryści z powodzeniem porywali autobusy, statki a nawet pociągi (terroryści molukańscy w Holandii w latach 1970. – o ile pociągiem, raczej trudno uciec, to jest on pełen ludzi – czyli potencjalnych zakładników, i praktycznie nie chroniony).

Okupowanie obiektów stałych jest stosowane w podobnym celu co poprzednie formy brania zakładników. Najistotniejszy jest w tym wypadku efekt propagandowy,

¹³ Szczególnie skutecznie terroryści wykorzystywali media w czasie porwania amerykańskiego samolotu pasażerskiego przez Hezbollah w 1985r. Pod naciskiem opinii publicznej, administracja amerykańska wymusiła na Izraelu zwolnienie więzionych terrorystów szyickich.

¹⁴ J. Tomaszewicz „Krwawi wojownicy” MMS „Komandos” nr 6/2000

gdyż terroryści w większym stopniu są narażeni na szturm jednostek antyterrorystycznych. W obliczu dobrze przygotowanego i przeprowadzonego szturm, terroryści stoją na przegranej pozycji, czego przykładem jest odbicie zakładników z teatru na Dubrowce, czy szturm na rezydencję japońskiego ambasadora w Limie w 1997r.

Należy przy tym zauważyć, że wraz z wypracowaniem skutecznych metod odbijania zakładników, poważnie ograniczono możliwości terrorystów w tym zakresie. Dlatego też, oprócz zmian ideologicznych w terroryzmie obserwowane są wyraźne zmiany w ich taktyce.

Oprócz wyżej wymienionych form zamachów terrorystycznych, mamy też do czynienia z innymi, rzadziej spotykanymi i mniej typowymi. Są to działania polegające na wszczynaniu buntów w więzieniach, zamieszk ulicznych, itp. działań. Z reguły angażują one, oprócz samych terrorystów duże grupy ludzi luźno związanych z terrorystami. Natomiast terroryści będą próbowali przejąć funkcję inspiratorów i prowodyrów takich zajęć.

Ostatnim elementem zamachu terrorystycznego jest z reguły ewakuacja terrorystów (o ile nie mamy do czynienia z zamachem samobójczym). Ewakuacja jest właściwie jedynym elementem defensywnym, jaki mogą zastosować terroryści. Jeżeli terroryści zdołali się oddalić z miejsca zamachu nie zwracając niczyjej uwagi, ryzyko bezpośredniego pościgu jest małe. Terroryści muszą „tylko” „wtopić się w tłum”, w celu uniknięcia kontroli policyjnych, blokad drogowych itp. Często stosowaną zasadą jest podzielenie się zamachowców na mniejsze grupy i korzystanie z różnych dróg ewakuacji. Jeżeli jednak miejsce ich pobytu zostało wykryte, wówczas sytuacja się komplikuje. Wówczas ewakuacja może przybierać różne formy, takie jak:

- 1) Branie zakładników (np. w środkach transportu i wykorzystywanie ich w charakterze „żywych tarcz”)
- 2) Mylenie sił policyjnych (np. część terrorystów ściąga na siebie uwagę policji, podczas gdy inni ewakuują się innymi drogami)
- 3) Oddziaływanie ogniowe na siły pościgu (np. zastawianie zasadzek czy przebijanie się przez blokady drogowe) – jest to bardzo ryzykowna metoda, gdyż siły policyjne znacznie przewyższają siłą ognia terrorystów (z reguły)
- 4) Blokowanie lub/i minowanie dróg ucieczki

Strategia i taktyka terrorystów

Jak więc widać zagadnienie strategii i taktyki terrorystów jest zagadnieniem bardzo szerokim. Z powodu ograniczonej objętości niniejszej pracy, wiele zagadnień zostało przedstawionych jedynie pobieżnie i skrótowo, ale tematyka będzie rozwijana w ramach dalszej działalności Grupy Badawczej ds. Terroryzmu , Wojny Asymetrycznej i Sił Specjalnych.

Na zakończenie tej pracy, chciałbym zachęcić wszystkich zainteresowanych do dyskusji i konstruktywnej krytyki.

Michał Piekarski

Artykuł po raz pierwszy został opublikowany na stronach Dolnośląskiego Ośrodka Studiów Strategicznych w roku 2004

Bibliografia :

1. Hoffman B. „Oblicza terroryzmu” wyd Bertelsmann Media, Warszawa 2001
2. Bolechów B. „Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje” Wyd Adam Marszałek, Toruń 2002
3. US Army Field Manual FM 7-98
4. Marighella Carlos „Mini-Manual of the Urban Guerilla”
5. J.Arquilla, D. Rotfeld „The advent of netwar”
6. J.Tomasiewicz „Terroryzm XXI wieku” MMS „Komandos” nr 10/2001
7. J.Tomasiewicz „Krwawi wojownicy” MMS „Komandos” nr 6/2000 i 7-8/2000
8. H.Królikowski, „Próba definicji” MMS Komandos nr 10/2002, 11/2002,12/2002, 01/2003
9. A.Makowski, K.Kubiak „ Terroryzm jako forma prowadzenia wojny?” „Raport – wto” nr 04/1998
10. K.Kubiak „Państwo pod presją – groźba terroryzmu we współczesnym świecie” „Raport-wto” nr 02/2000.